

Vuoden 1956 kriisien jälkiselvittelyt Moskovassa

Vuonna 1956 toteutetut stalinismin purkamistoimet sekä Puolan ja Unkarin kriisien aikana tehdyt päätökset olivat seuraavana vuonna Moskovassa kommunistipuolueen johdon piirissä kiistelyn kohteena. Hahmottui kaksi päälinjaa: "Molotovilaiset" olivat sitä mieltä, että Nikita Hrushtshev kannattajineen oli tehnyt virheen Stalinin rikosten paljastamisessa ja siksi ajaututtiin kriisiin Puolassa ja Unkarissa. Hrushtshevin ryhmittymä puolusti stalinismin purkamista ja syytti kovan linjan kannattajia puolueen hajottamisyrityksestä.

Hrushtshev oli Stalinin kuoleman jälkeen vähitellen vahvistanut valtaansa ja lopulta onnistunut kesällä 1956 syrjäyttämään pitkäaikaisen ulkoministerin Vjatsheslav Molotovin. Lisäksi hän oli saanut heikennetyksi pääministeri Nikolai Bulganinin vaikutusvaltaa. Syrjäytetyt odottivat tilaisuutta vastaiskuun, jolloin kiistaan sekoittui sekä henkilökohtaisia valtapyrkimyksiä että ideologisia ja poliittikkaa koskevia erimielisyyksiä.

Valtataistelu Moskovassa huipentui kesäkuussa 1957 yritykseen erottaa Nikita Hrushtshev puolueen johdosta eli ensimmäisen sihteerin tehtävistä. Salaliittolaiset olivat Hrushtshevin ja Bulganinin Suomen-vierailun aikana varmistaneet kommunistipuolueen keskuskomitean puhemiehistön kokousta varten itselleen enemmistön. Puhemiehistön kokoontuessa 18. kesäkuuta Hrushtshev joutui ankaran arvostelun kohteeksi. Häntä syytettiin Neuvostoliiton saavutusten vaarantamisesta edellisen vuoden kriiseissä.

Puhemiehistön äänestyksessä Hrushtshevin erottamista vaatineet saivat enemmistön äänin 7 - 4. Hrushtshev ei kuitenkaan alistunut päätökseen vaan vetosi puolueen sääntöihin, joiden mukaan vain laajempi keskuskomitean kokous oli pätevä päättämään erottamisesta. Marsalkka Zhukov organisoi Hrushtshevin tueksi laajan kuljetusoperaation käyttäen sotilaslentokoneita edustajien tuomiseen keskuskomitean ylimääräiseen kokoukseen. Se alkoi 22. kesäkuuta ja kesti viikon ajan.

Hrushtshevia syytettiin sekä poliittisista virheistä että "huonosta käytöksestä", kun hän oli muun muassa suostunut Helsingin-vierailulla presidentti Urho Kekkosen saunakutsuun. Lopulta Hrushtshev kannattajineen pääsi voitolle ja opposition johtomiehet erotettiin syytettynä "puolueenvastaisen ryhmän" muodostamisesta. Molotov siirrettiin lähettäjäksi Mongoliaan ja Malenkov voimalliseksi johtajaksi Kazakstaniin. Ratkaisevalla hetkellä tukensa antaneen Zhukovin Hrushtshev erotti muutaman kuukauden päästä.

Lähteet: Max Jakobson, Pelon ja toivon aika (2001), s. 218 - 219; William Taubman, Khrushchev (2004), s. 300 - 370; Vladislav Zubok - Constantine Pleshakov, Inside the Kremlin's Cold War (1996), s. 185 - 192. Suomea koskevat otteet alkuperäispöytäkirjasta on suomeksi julkaistu teoksessa NKP ja Suomi 1953 - 1962 (2001), s. 205 - 212. Keskuskomitean kokouksen dokumentit on julkaissut englanninkielisenä käännöksenä Wilson Center: <http://digitalarchive.wilsoncenter.org/collection/75/soviet-foreign-policy/3> ja https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/CWIHPBulletin10_p1.pdf.